

Česká školní inspekce

Liberecký inspektorát

INSPEKČNÍ ZPRÁVA

Základní škola Liberec, Švermova 114/38

Adresa: Švermova 114/38, 460 10 Liberec 10

Identifikátor školy: 600 079 902

Termín konání inspekce: 27. září, 7., 8. a 11. – 13. října 2004

Čj.:	h1-1068/04-5076
Signatura:	oh4cy108

CHARAKTERISTIKA ŠKOLY

Základní škola jako příspěvková organizace Statutárního města Liberec (adresa: nám. Dr. E. Beneše 1, 460 59 Liberec 1) sdružuje dle aktuálního rozhodnutí o zařazení do sítě škol, předškolních zařízení a školských zařízení ze dne 7. dubna 2004 čj. 12 133/2004 základní školu (ZŠ) s kapacitou 375 žáků, školní družinu s kapacitou 150 žáků, školní klub s kapacitou 25 žáků a školní jídelnu.

V ZŠ se v době inspekce vzdělávalo 240 žáků v šesti třídách prvního stupně a v pěti třídách druhého stupně. Počet žáků školy se v posledních letech stále snižuje (2000/2001 - 330, 2002/2003 - 279, 2003/2004 - 266).

PŘEDMĚT INSPEKCE

Předmětem inspekční činnosti bylo zjištění a zhodnocení:

- personálních podmínek vzdělávací a výchovné činnosti v základní škole vzhledem ke schváleným učebním dokumentům ve školním roce 2004/2005,
- materiálně-technických podmínek vzdělávací a výchovné činnosti ve sledovaných předmětech základní školy (český jazyk, anglický jazyk, německý jazyk, dějepis, občanská výchova, rodinná výchova, matematika, fyzika, přírodopis, chemie, zeměpis, informatika, seminář a praktikum z fyziky, seminář a praktikum ze zeměpisu, výtvarná výchova, hudební výchova, prvouka a vlastivěda) vzhledem ke schváleným učebním dokumentům ve školním roce 2004/2005,
- průběhu a výsledků vzdělávání a výchovy ve sledovaných předmětech základní školy (český jazyk, anglický jazyk, německý jazyk, dějepis, občanská výchova, rodinná výchova, matematika, fyzika, přírodopis, chemie, zeměpis, informatika, seminář a praktikum z fyziky, seminář a praktikum ze zeměpisu, výtvarná výchova, hudební výchova, prvouka a vlastivěda) vzhledem ke schváleným učebním dokumentům ve školním roce 2004/2005,
- tematické zjišťování v oblasti rozšíření učebních plánů vzdělávacích programů pro základní vzdělávání.

PERSONÁLNÍ PODMÍNKY VZDĚLÁVÁNÍ

V ZŠ působí 17 učitelů, z nichž čtyři (23,5 %) nesplňují podmínky odborné a pedagogické způsobilosti. Jeden z nekvalifikovaných pedagogů vyučuje pouze externě tři hodiny informatiky. Učitel matematiky a fyziky absolvoval větší část vysokoškolského studia příslušné aprobace, ale nedokončil ho. Dvě vyučující na prvním stupni jsou absolventkami střední pedagogické školy, avšak s výukou žáků mladšího školního věku mají mnohaletou zkušenost. Vedení školy se při přidělování předmětů snažilo maximálně využít odbornost pedagogického sboru, v mnoha případech však muselo doplnit úvazky učitelů hodinami předmětů, na které nemají příslušnou aprobaci. Výjimkou je ředitel školy, který vyučuje pět hodin občanské výchovy a dvě hodiny rodinné výchovy bez odborné způsobilosti, přestože ve škole působí tři učitelky pro výuku občanské výchovy plně kvalifikované. Důvodem pro toto jeho rozhodnutí byla snaha o pravidelný kontakt se všemi žáky druhého stupně, protože zároveň zastává funkci metodika prevence sociálněpatologických jevů. Z celkového počtu hodin je na prvním stupni 51 % a na druhém stupni 55 % vyučováno s odbornou

a pedagogickou způsobilostí. Škola zajišťuje plně kvalifikovanou výuku ve třech třídách prvního stupně a na druhém stupni v předmětech český jazyk, chemie, přírodopis, zeměpis, dějepis a tělesná výchova. Oblastí výchovného poradenství je zatím pověřena zástupkyně ředitele školy. Funkci zastává druhým rokem, je zkušenou kvalifikovanou vyučující druhého stupně bez specializačního studia výchovného poradenství. Výpočetní techniku ve škole spravuje externí učitel informatiky, takže okamžitá kdykoli dostupná metodická pomoc v oblasti informačních a komunikačních technologií (ICT) pro žáky i učitele není zajištěna.

Jednoduchá organizační struktura s jasně vymezenými kompetencemi jednotlivých pracovníků odpovídá podmínkám a velikosti organizace. Vedení školy tvoří ředitel a jeho zástupkyně, širší vedení je doplněno o vedoucí školní družiny, vedoucí školní jídelny a předsedkyni odborového svazu. Povinnosti zaměstnanců vycházejí z „Pracovního řádu pro zaměstnance škol a školských zařízení“. Každý pracovník má stanovenou přesnou pracovní náplň, kterou stvrzuje podpisem. Přenos informací uvnitř školy je zajištěn osobním kontaktem, prostřednictvím nástěnek ve sborovnách, při poradách a vysíláním školního rozhlasu. Během školního roku se uskutečňuje pět jednání pedagogické rady, provozní porady se konají v nepravidelných intervalech podle aktuální potřeby. Ve škole dobře spolupracují učitelky prvního stupně. Na druhém stupni nejsou vzhledem k nízkému počtu učitelů jednotlivých skupin předmětů kromě předmětové komise matematiky metodické orgány ustaveny. Zřízení předmětové komise matematiky je však v prostředí malé školy, kde učí matematiku dva pedagogové, formální.

Zkušená učitelka matematiky vykonává zároveň funkci uvádějící učitelky mladého nekvalifikovaného učitele. Seznámila ho s časově tematickými plány a obsahem čtvrtletních prací, snaží se o sjednocení přístupu ke klasifikaci žáků. Vzájemné hospitace nebyly ještě realizovány. Externí vyučující informatiky neměl v době inspekce uvádějícího učitele stanoveného. Plánovaná kontrolní činnost vedení školy pro školní rok 2004/2005 je zúžena na oblasti provozní a administrativní, vůbec se nezaměřuje na kontrolu průběhu výchovně-vzdělávacího procesu, a to i přesto, že již v minulé inspekční zprávě byly rozsah a účinnost kontrolních mechanismů hodnoceny jako pouze vyhovující. Zjištění inspekčního týmu z hospitovaných hodin jednoznačně potvrdila neopodstatněnost minimální hospitační činnosti vedení školy. Další vzdělávání pedagogických pracovníků není plánované podle aktuálních potřeb školy, ale učitelé se účastní jednotlivých seminářů a školení podle nabídky pedagogického centra a vlastního zájmu. Motivační dopad jednoznačně stanovených kritérií pro určování výše nenárokových složek platu (osobní příplatky, odměny) na práci pedagogů je vzhledem k minimální výši použitelných finančních prostředků velmi malý. K nízkému vlivu hodnocení na profesní růst zaměstnanců přispívá i výše zmíněné opomíjení hospitační činnosti.

Úroveň personálních podmínek vzdělávání hodnotí Česká školní inspekce (ČŠI) jako vyhovující.

MATERIÁLNĚ-TECHNICKÉ PODMÍNKY VZDĚLÁVÁNÍ

Objekt školy tvoří původní budova z počátku minulého století, ve které jsou umístěny třídy prvního stupně, a pavilonová přístavba s kmenovými a odbornými učebnami pro druhý stupeň, se školní jídelnou a školní družinou. K areálu školy patří kombinované hřiště (atletika, házená, košíková, odbíjená), které však není příliš udržované a potřebovalo by zásadní rekonstrukci, na kterou je sice připravený projekt, ale chybí finanční prostředky. Součástí školy je i bazén 25 x 20 m, ve kterém absolvuje plavecký výcvik většina žáků druhých a třetích ročníků libereckých ZŠ. Technický stav bazénu a finanční náročnost jeho provozu

přináší škole vážné problémy. Většina starších sociálních zařízení svým technickým stavem a vybavením neodpovídá současným hygienickým požadavkům.

Zhlédnutá výuka probíhala v kmenových a odborných učebnách vybavených lavicemi a židlemi různého stáří a technické úrovně (většinou nebyly výškově nastavitelné). Učebny na prvním stupni působily výukově i motivačně podnětněji, učitelky i žáci měli k dispozici řadu pomůcek k okamžitému použití. Pouze v jedné z navštívených tříd byl součástí vybavení relaxační koberec. Ve třídách panelové budovy se za slunečního počasí psychohygienické podmínky během dne zhoršovaly, i když se větralo, a okna byla zastíněna závěsy. V budově prvního stupně byly některé třídy vystaveny neúměrnému hluku z frekventované komunikace. Vzhledem k ubývajícimu počtu žáků má škola téměř pro všechny předměty odborné učebny. Jejich vybavení pomůckami a didaktickou technikou je sice starší, ale pro dostatečnou názornost ve výuce postačující. Ve většině kabinetů se však nachází řada pomůcek, které se dlouhodobě ve výuce nepoužívají. Schází systematicky budované soubory moderních pomůcek, videokazet a výukových programů. Současné možnosti didaktické techniky (televize, video, výukové programy na počítači) nebyly ve sledované výuce využity.

Prostorná odborná učebna výpočetní techniky je vybavena dvěma soubory počítačů propojených v samostatných sítích: deset starších počítačů dostala škola darem od Nadace Preciosa, deset novějších žákovských a jednu učitelskou stanici (včetně serveru a tiskárny) pořídila v rámci projektu PIII „Internet do škol“. Frontální uspořádání počítačů v řadách umožňuje žákům dobrý výhled na tabuli, ale ztěžuje učitelům pohyb po místnosti při sledování postupu jejich práce. Vhodně zvolené stolky měly sníženou část pro klávesnici, v době inspekce používané židle nevyhovovaly ergonomickým požadavkům. Počet žákovských stanic umožňoval samostatnou práci každého žáka. Instalované hardwarové a softwarové vybavení odpovídalo požadavkům pro výuku základů informačních a komunikačních technologií i pro počítačem podporovanou výuku v 1. – 5. ročníku. Scházely výukový software pro žáky druhého stupně. Polovina počítačů umožňovala přístup do prostředí internetu.

V době inspekce využívali odbornou učebnu výpočetní techniky žáci druhého stupně při výuce volitelného předmětu informatika a občas žáci prvního stupně v rámci počítačem podporované výuky v předmětech matematika, český jazyk a cizí jazyk. Žáci neměli možnost pracovat na počítačích po vyučování individuálně ani v rámci kroužku výpočetní techniky, jak tomu bylo v minulých letech.

Pro výuku většiny sledovaných předmětů má škola k dispozici vhodné ucelené řady učebnic s výjimkou rodinné výchovy, občanské výchovy a informatiky, kde se učebnice nepoužívají. V anglickém jazyce se v současnosti vyučuje podle třech různých typů učebnic. Žáci druhého stupně mají v českém jazyce k dispozici i sadu pravidel českého pravopisu, na prvním stupni je mají pouze vyučující.

Ředitel školy situaci v materiálně-technickém vybavení školy každoročně analyzuje a připravuje plán priorit pro následující období. Učitelé mu předávají své požadavky na doplnění učebních pomůcek, učebnic a dalších výukových materiálů, z finančních důvodů však není možné vyhovět všem v plném rozsahu.

Širší veřejnost využívá pro sportovní aktivity bazén a tělocvičnu. Učebny si občas pronajímají společenské organizace pro konání schůzí, případně v nich probíhají volby.

Úroveň materiálně-technických podmínek vzdělávání je průměrná.

PRŮBĚH A VÝSLEDKY VZDĚLÁVÁNÍ

Vzdělávací program

Výuka je organizována podle vzdělávacího programu Základní škola ze dne 30. dubna 1996 čj. 16 847/96-2 ve smyslu všech pozdějších úprav, doplňků a pokynů.

Učební plány všech tříd a rozvrh hodin pro školní rok 2004/2005 ředitel školy sestavil v souladu s tímto programem, hodinové dotace v ročnících i předmětech korespondují s předepsaným učebním plánem. V rámci volitelných předmětů jsou v letošním školním roce vyučovány v 7. ročníku ekologický seminář a domácnost, v 8. ročníku seminář a praktikum ze zeměpisu, seminář a praktikum z fyziky a informatika, v 9. ročníku technické kreslení a informatika. Nabídka práce v zájmových útvarech se vztahuje téměř výhradně na žáky prvního stupně (keramika, sportovní gymnastika, zdravotní tělesná výchova, logopedie, výtvarná výchova, angličtina, výpočetní technika). Žáci druhého stupně mohou navštěvovat pouze vybíjenou a míčové hry, což se projevilo i v dotaznících zadaných ČŠI, kde 42 % rodičů vyslovilo nespokojenost s nabídkou mimoškolní zájmové činnosti. V budoucnu by se škola chtěla částečně profilovat jako sportovní se zaměřením na košíkovou. V tomto školním roce je v souvislosti s tímto záměrem v přípravě otevření kroužku košíkové.

Pro všechny předměty pedagogové zpracovávají časově tematické plány, které nemají jednotný styl. Pečlivost jejich zpracování se u jednotlivých učitelů výrazně liší, velmi často se jedná pouze o přehled vyučovaných témat bez časového rozlišení a stanovení výchovných a vzdělávacích cílů. Obsah plánů koresponduje s učebními osnovami i reálnou výukou.

Pro čtyři integrované žáky se speciálními vzdělávacími potřebami má škola zpracovány individuální výchovně-vzdělávací programy, jejichž podobu schvalují pracovníci pedagogicko-psychologické poradny a byli s ní seznámeni rodiče i učitelé. V plánech zatím nebyl zaznamenáván vývoj žáků.

Vedená povinná dokumentace průkazně zachycuje průběh vzdělávání. Zjištěné drobné nedostatky byly odstraněny během inspekce.

Kontrolu plnění učebních osnov provádí vedení školy pravidelným sledováním záznamů v třídních knihách. ČŠI během inspekce nezaznamenala neplnění učebních osnov.

Výuka je v souladu s učebními dokumenty zvoleného vzdělávacího programu. Kontrola naplňování učebních osnov je účinná.

Týdenní rozvržení vyučovacích hodin a přestávek respektuje vyhlášku o základní škole a převážně i psychohygienické a didaktické zásady. Řád školy je vyváženým dokumentem obsahujícím práva i povinnosti žáků. Zákonní zástupci jsou o prospěchu a chování žáků informováni průběžně prostřednictvím žákovských knížek, případně notýsků. Třikrát ročně se uskutečňují třídní schůzky, pro rodiče žáků prvního ročníku navíc informativní setkání v červnu a září. Se způsobem informování o studijních výsledcích a chování žáků vyslovilo v dotaznících spokojenost více jak 80 % rodičů.

Funkci výchovného poradce zastává již druhým rokem zástupkyně ředitele. Metodikem prevence je ředitel školy. Oběma se zatím nepodařilo nalézt v pedagogickém sboru za sebe vhodnou náhradu. Oblast výchovného poradenství i primární prevence je plánovaná i časově rozpracovaná. Ze čtyř hlavních stanovených úkolů se výchovná poradkyně zaměřuje především na komplexní informovanost v oblasti profesní orientace. V tomto směru žákům poskytuje široké spektrum podnětů k orientaci v jejich rozhodování o dalším studijním zaměření (návštěvy úřadu práce, konzultace pro žáky i rodiče, zajištění přihlášek ke studiu, účast na dnech otevřených dveří ve středních školách a učilištích, společná návštěva každoroční burzy škol Nisa-schola). Ve škole je dle přehledu vyšetření z pedagogicko-

-psychologické poradny řada žáků s výchovnými problémy i žáků se specifickými poruchami učení. Vyučující se zabývají touto problematikou na jednáních pedagogické rady. Ředitel školy jako garant primární prevence má zpracovávána řadu materiálů v oblasti protidrogové prevence, předcházení šikany a péče o žáky s poruchami chování. Řada akcí je pro žáky zajišťována ve spolupráci s veřejnými institucemi. Konkrétní problémové případy škola řeší s žáky i jejich rodiči. Systematická pomoc žákům s výukovými i výchovnými problémy však zatím není prakticky realizována (např. dyslektická náprava, doučování, evidence problémových žáků a jejich monitorování).

Organizace výchovně-vzdělávacího procesu školy je funkční. Výchovné poradenství je integrováno do výchovně-vzdělávacího procesu.

Průběh a výsledky vzdělávání v českém jazyce, matematice, prvouce a vlastivědě na prvním stupni ZŠ

ČŠI hospitovala ve třinácti hodinách u všech šesti kmenových učitelek prvního stupně, z nichž tři splňují podmínky odborné a pedagogické způsobilosti, dvě předepsanou kvalifikaci nemají (absolventky středních pedagogických škol s dlouholetou praxí na ZŠ) a jedna je kvalifikovaná pro výuku českého jazyka a občanské výchovy na druhém stupni ZŠ. Ve výuce se chybějící odborná a pedagogická způsobilost projevila pouze částečně ve volbě méně efektivních metod a forem práce, ve způsobu práce se žáky s diagnostikovanými poruchami učení a v jedné z hospitovaných hodin i neúměrnou náročností probíraného učiva.

Všechny hospitované hodiny byly velmi dobře připraveny po stránce obsahové a materiální (tabule, namnožené materiály, pracovní sešity, beletrie). Stanovené výchovně-vzdělávací cíle ve většině případů odpovídaly schopnostem žáků, avšak pouze výjimečně jim byly sděleny.

Výuka probíhala v esteticky a motivačně působících učebnách, které byly vybaveny dostatečným množstvím pomůcek a názorných materiálů podporujících proces učení.

Vyučovalo se převážně frontálně s dostatečnou názorností. Realizované činnosti byly pestré, často se střídaly. Chybějící koberce ve většině učeben omezovaly aktivity žáků mimo lavice. Zařazení skupinové práce bylo ojedinělé a ne vždy efektivně realizované. Vstupní motivace ve většině hodin navodila atmosféru zájmu o probírané učivo. Žáci se do vyučovacího procesu aktivně zapojovali, spontánně spolupracovali, dostávali i poskytovali zpětnou vazbu. V matematice byli vedeni k přesnému vyjadřování. Učitelky respektovaly zejména individuální potřeby integrovaných žáků, avšak diferenciaci v požadavcích na ostatní a zaměstnání rychlejších se objevily pouze výjimečně. Odpočinkové činnosti byly občas realizovány podle plánu a ne podle aktuální situace ve třídě. Výjimkou byla vyučující prvního ročníku, která velmi citlivě reagovala na vzrůstající únavu žáků, a operativně zařazovala účinnou relaxaci. V závěru hodin poměrně často chybělo shrnutí probraného učiva. Učitelky se vyjadřovaly převážně spisovně, velmi dobře artikulovaly, občas opravovaly nespisovné vyjadřování žáků. Vynikající úroveň z hlediska pedagogického, metodického i organizačního měly všechny tři hospitované vyučovací jednotky ve třetím ročníku.

Ve všech navštívených vyučovacích jednotkách žáci akceptovali dohodnutá pravidla chování (již i v prvním ročníku), komunikovali mezi sebou i s učitelkami otevřeně a bez zábran. Většina vyučujících podporovala rozvoj komunikativních dovedností, vytvářela prostor pro souvislý projev žáků, trpělivě jim naslouchala. Pouze u jedné učitelky se projevil sklony k mentorování.

Vyučující zařazovali průběžné hodnocení práce žáků známkami i pochvalou, ve většině hodin nechybělo ani závěrečné zhodnocení pracovních výsledků. Sebehodnocení žáků nebylo využíváno. Žakovské písemnosti učitelky pečlivě a pravidelně kontrolovaly a opravovaly. Dle

záznamů v žákovských knížkách, v učebnicích a sešitech všechny vyučující hodnotí a klasifikují s dostatečnou frekvencí.

Průběh a výsledky vzdělávání a výchovy v českém jazyce, matematice, prvouce a vlastivědě na prvním stupni ZŠ byly hodnoceny jako velmi dobré.

Průběh a výsledky vzdělávání a výchovy ve společenskovědních předmětech na druhém stupni ZŠ – český jazyk, dějepis, občanská výchova, rodinná výchova

Hodnocení kvality výuky na druhém stupni vychází z devíti hospitací u čtyř kvalifikovaných vyučujících. Dvě učitelky s aprobační český jazyk přešly od nového školního roku z delšího působení na prvním stupni k výuce na druhý stupeň a obtížněji se orientují v nových podmínkách jak v možnostech materiálního zabezpečení výuky, tak metodických postupů.

Ve sledované výuce postupovali vyučující podle tematických plánů, učivo bylo probíráno v souladu s učebními osnovami. V dějepisné látce je tematickému celku „Československo a svět ve 2. polovině 20. století“ opět věnován krátký časový úsek (květen – červen), jak již bylo zmiňováno v minulé inspekční zprávě. Ze zhlédnutých hodin bylo zřejmé, že se vyučující na výuku připravovali zejména po obsahové stránce. Témata hodin byla většinou sdělována ústně, výukové cíle nebyly konkretizovány, ale byly přiměřené aktuálnímu stavu tříd. Probírané učivo navazovalo na předcházející. Látka byla podávána věcně správně.

Převažovala frontální organizace vyučovacích jednotek, v mnoha sledovaných hodinách s dominantním projevem vyučujícího, zejména ve výuce výchovných předmětů. Forma řízeného rozhovoru aktivizovala jen některé žáky, většinou jim byly předávány již hotové poznatky podpořené namnoženými materiály a zápisem do sešitu. V jedné z hodin rodinné výchovy byla využita práce ve dvojicích. Nedostatky ve vnitřním členění hodin i méně zažitá skupinová práce s větším kolektivem žáků snižovaly efektivitu slohového vyučování. Charakteristické pro výuku dějepisu bylo střídání činností s použitím připraveného materiálu i pomůcek, účelnost skupinové práce i vyváženost role učitele jako organizátora výuky a zdroje informací. Společná rekapitulace dějepisné látky se žáky byla již časově omezena zvoněním. Ve všech ostatních sledovaných hodinách chyběl prostor pro závěrečné shrnutí učiva včetně zpětné vazby od žáků.

Vstupní motivace se nejčastěji omezovala na seznámení žáků s programem hodiny. V dějepisném vyučování byly úvodní aktivity pestřejší, žáci připravovali opakování zábavnou formou na tabuli. V průběhu těchto hodin byla probíraná látka vhodně aktualizována, učitelka připomínala mezipředmětové souvislosti. Její verbální projev byl jako u ostatních vyučujících většinou spisovný, ale srozumitelnost byla snižována rychlostí mluvy. Nespisovné vyjadřování žáků, i když většinou sporadické, opravovali učitelé minimálně.

Prohlédnuté žákovské písemnosti měly různou grafickou úroveň. Zápisy v sešitech měsíc po zahájení školního roku vyučující ještě většinou nekontrolovali. Klasifikace v žákovských knížkách byla zaznamenávána průběžně. Ve sledovaných hodinách učitelé oceňovali aktivní práci žáků dílčími známkami. Předložené písemné slohové kontrolní práce z minulého školního roku vykazovaly nedostatky po formální, obsahové a hodnotící stránce.

Žáci převážně respektovali dohodnutá pravidla jednání. V některých hodinách však byla výuka narušována neadekvátními projevy jednotlivců i nekázní skupin žáků způsobené často nejasnými organizačními pokyny, nízkým využíváním hodnotících nástrojů či nevhodně zvolenou formou práce. Celkově byl vytvářen menší prostor pro rozvoj komunikativních dovedností žáků. Diskusi se nepodařilo ve většině hodin rozvinout.

Celková úroveň průběhu a výsledků vzdělávání a výchovy ve společenskovědních předmětech na druhém stupni ZŠ byla hodnocena jako průměrná.

Průběh a výsledky vzdělávání v předmětech anglický jazyk a německý jazyk na prvním i druhém stupni ZŠ

Hodnocení kvality jazykového vzdělávání vychází z pěti hospitací na prvním i druhém stupni ZŠ. V předložených tematických plánech anglického a německého jazyka bylo učivo vhodně rozvrženo do měsíců s dodržением obsahové návaznosti. Zvláště plán výuky německého jazyka byl zpracován velmi pečlivě.

Vyučující obou cizích jazyků splňovaly pouze podmínku pedagogické způsobilosti, odborné vzdělání jim chybělo. Příprava učitelek na zhlédnuté hodiny byla většinou pečlivá.

Hospitovaná výuka probíhala ve specializovaných, esteticky upravených učebnách vybavených všemi potřebnými učebními pomůckami a didaktickou technikou. V průběhu vlastního vzdělávání byla používána audiotechnika a další podpůrné materiály (např. kopírované texty).

Písemné projevy žáků učitelky kontrolovaly a opravovaly, přesto žákovské záznamy ve vyšších ročnících nebyly vedeny s náležitou pečlivostí.

Ve všech hodinách inspekce zaznamenala snahu učitelů o učení na základě komunikace v jazyce. Většina vyučovacích jednotek měla promyšlenou organizaci s množstvím připravených činností. Celkově se však hodiny vyznačovaly nižší mírou efektivity.

Zvláště starší žáci ve své otevřenosti a díky kritickému způsobu myšlení systematicky vyrušovali. Otázky ze strany pedagogů často vedly jen ke krátkým a jednoslovným odpovědím, vyučující nevyžadovaly školní fráze v příslušném jazyce. V jednom případě větší kázeňské problémy způsobila i horší pedagogova práce s hlasem.

Účinnost úvodní a průběžné motivace závisela na komunikativních dovednostech vyučujících a na míře jejich schopnosti zaujmout daným tématem. Hodnocení jako motivační prvek bylo využíváno velmi málo. V závěru hodin často chybělo shrnutí a utřídění probíraného učiva.

Pro hodnocení znalostí žáků učitelky často využívají testy z používaných učebnic, které doplňují procvičovacemi texty z odborných časopisů a náměty získanými při metodických školeních.

Pro sledované vyučovací jednotky bylo typické, že znalosti a komunikační dovednosti žáků v cizím jazyce neodpovídaly pečlivé přípravě a snaživému výkonu učitelek.

Kvalita průběhu a výsledků vzdělávání předmětů anglický jazyk a německý jazyk na prvním a druhém stupni ZŠ byla průměrná.

Průběh a výsledky vzdělávání v přírodovědných předmětech na druhém stupni ZŠ - matematika, fyzika, přírodopis, chemie, zeměpis, informatika, seminář a praktikum z fyziky, seminář a praktikum ze zeměpisu

Hodnocení průběhu a výsledků vzdělávání a výchovy vychází z hospitací v šestnácti vyučovacích hodinách u všech učitelů přírodovědných předmětů na druhém stupni.

Hodinové dotace pro výuku výše uvedených předmětů ve školním roce 2004/2005 souhlasí s platnými učebními dokumenty. Obsah zhlédnutých hodin vycházel ze schválených učebních osnov. Plánování výuky v horizontu školního roku (formou tematických plánů) mělo u jednotlivých učitelů velmi rozdílnou úroveň, od promyšleného časového rozvržení až na jednotlivé vyučovací jednotky po rámcový odkaz na kapitoly v učebnicích.

Odborná a pedagogická způsobilost a zkušenost učitelky matematiky a učitele zeměpisu měly pozitivní vliv na průběh sledované výuky včetně její efektivity. Plná kvalifikace a dlouhodobá praxe vyučujícího přírodopisu se projevila v odborné stránce vyučování, méně v použitých metodách a formách výuky. Učitelka převážně většiny hodin chemie splňuje

podmínky odborné a pedagogické způsobilosti, což se pozitivně projevilo v plánování a přípravě výuky, avšak vlastní realizace vyučovacího procesu byla z důvodu nerespektování stanovených pravidel chování ze strany žáků málo efektivní. Předmět seminář a praktikum ze zeměpisu je vyučován bez odborné způsobilosti, tato skutečnost však kvalitu výuky neovlivnila. U začínajícího učitele matematiky a fyziky, jenž nespĺňuje kvalifikační požadavky, byla zřejmá jeho menší pedagogická zkušenost - v některých třídách ještě neměl zavedena jednoznačná pravidla chování a komunikace, která by respektovali všichni žáci. Chybějící motivace a nedostatky v organizaci pak vedly k malé aktivitě žáků, k jejich nezájmu o výuku a k výrazné nekázní. Ve třídách, kde žáci akceptovali dohodnutá pravidla a dokázali ocenit velmi kultivovaný projev učitele, byla výuka účinnější. Volitelný předmět informatika vyučuje ve škole odborník z praxe bez pedagogického vzdělání. Ve zhlédnuté výuce bylo patrné, že ve škole pracuje teprve od září 2004. Kromě kvalifikace mu chyběla i zkušenost s prostředím základní školy.

Dostatečné materiálně-technické vybavení pro přírodovědné předměty nebylo v některých případech účelně využito ke zvýšení názornosti výuky. S odpovídajícími pomůckami mohli žáci pracovat v hodinách zeměpisu, fyziky, chemie a v obou seminářích. Instalovaná didaktická technika nebyla ve sledovaných hodinách vůbec použita, i když by to vzhledem k probíranému obsahu bylo vhodné (např. v přírodopisu nebo v zeměpisu). V hodinách matematiky žáci používali kromě učebnic také tabulky a kalkulačky. Ve většině zhlédnutých vyučovacích jednotek byli žáci vedeni k systematickým zápisům do sešitů, někdy (fyzika, matematika v nižších ročnících, informatika) scházela pravidelná kontrola ze strany učitele.

Sledovaná výuka informatiky nesplnila svůj účel. Zvolené výchovně-vzdělávací cíle i metody výuky (přednáška) neodpovídaly věku a vzdělávacím potřebám žáků osmého ročníku. Žáci měli minimální prostor pro nácvik dovedností, na počítači začali pracovat až koncem dvouhodinové vyučovací jednotky. V době inspekce nebyly ve škole k dispozici učebnice, žáci nepracovali ani s jinými zdroji informací (časopisy, manuály, příručky).

V ostatních navštívených hodinách převažovala různě účinná frontální výuka. V seminářích plnili žáci úkoly v páru nebo ve skupině, v matematice byla pravidelně zařazována individuální práce. Vyučovací jednotky vedené zkušenou učitelkou matematiky se vyznačovaly vhodným vnitřním členěním, přiměřeným tempem, promyšleným střídáním činností a vynikající prací s časem. Žáci byli aktivní, dobře spolupracovali. Obdobně se projevovali i v zeměpisu, kde byli účinně motivováni aktualizací učiva a systematickým využíváním poznatků z běžného života. Vyučující dbal na psychohygienu, ve vhodné chvíli zařadil relaxaci. Méně strukturovaná výuka, málo aktivizujících metod a činností spolu s chybějící účinnou motivací a opomíjením psychohygienických zásad učení v jiných hodinách vedly k pasivitě a zhoršené kázní žáků. Ti měli celkově málo možností hledat, objevovat a používat různé informační zdroje a postupy při řešení úloh - poskytnutý prostor k vytváření některých klíčových kompetencí (zejména dovedností dělby práce a kooperace v týmu, individuálního plánování) byl příliš úzký.

Četnost poskytované zpětné vazby žákům o výsledcích jejich učení byla v navštívených hodinách rozdílná. Někteří vyučující využívali promyšlený systém hodnocení včetně ocenění aktivní práce v hodinách. Jiní motivační funkci analýzy chyb nedocenili a své žáky individuálně hodnotili poměrně málo. Hodnocení sledovaného ústního zkoušení bylo spravedlivé a většinou dobře zdůvodněné. V hodinách chemie vyšší počet zároveň zkoušených žáků a nezvládnutá kázeň třídního kolektivu umožnily napovídání, které snižovalo objektivitu klasifikace. Vzájemné hodnocení žáků a sebehodnocení bylo použito jen ojedinele (v matematice).

Rozhodující směr komunikace od učitele k žákům odpovídal převažujícím metodám výuky, které velmi zřídka vytvářely prostor pro diskusi (výjimkou byla hodina zeměpisu). Žáci tak

měli málo možností rozvíjet své komunikativní dovednosti a správné odborné vyjadřování. Vztah mezi učiteli a žáky vytvářel v jednotlivých třídách rozdílnou atmosféru: otevřenou a přátelskou, tolerantní se vzájemným respektem i napjatou tam, kde se nepodařilo vytvořit vzájemně akceptovaná pravidla.

Průběh a výsledky vzdělávání ve skupině přírodovědných předmětů na druhém stupni ZŠ hodnotí ČŠI celkově jako průměrné. Jednotlivé vyučovací jednotky byly hodnoceny od velmi dobrých po nevyhovující.

Průběh a výsledky vzdělávání v předmětech hudební výchova a výtvarná výchova na prvním i druhém stupni ZŠ

Hodnocení kvality esteticky zaměřeného vzdělávání vychází z pěti hospitací na prvním i druhém stupni ZŠ a z prohlídky výtvarných prací žáků.

ČŠI předložené tematické plány byly zpracovány převážně formálně. Konkrétní časové rozvržení často suploval jen výpis z osnov vyučovaného předmětu.

Vlastní přípravu i průběh hospitovaných hodin silně ovlivňovala míra odborných zkušeností pedagogů. Sledované předměty na druhém stupni vedly učitelky pouze s pedagogickou způsobilostí. Na prvním stupni dvě vyučující nesplňovaly předepsané podmínky odborné a pedagogické způsobilosti, ostatní byly plně kvalifikované.

Velmi dobrá byla materiální podpora esteticky zaměřené výuky. Při výtvarné výchově žáci druhého stupně pracovali v prostorné učebně na polohovacích stolech. Výtvarný kabinet byl dostatečně vybaven pracovním materiálem, učitelé měli k dispozici odbornou knihovnu. Hudební výchova na prvním stupni byla vyučována v kmenových učebnách. Učitelé používali rytmické a doprovodné hudební nástroje, vhodně užívali i audio techniku. Velkým problémem byl nenaladěný klavír a prostorové možnosti učeben při pohybových aktivitách.

Inspekci sledované vyučovací jednotky měly činnostní charakter. Struktura hodin výtvarné výchovy vycházela ze stupně rozpracovanosti tématu (regionální výtvarná soutěž). Základní výtvarné dovednosti a věkově podmíněný způsob myšlení žáků však nemohly stačit zadanému námětu soutěže. Při vlastní realizaci se také projevila menší odborná zkušenost vyučujících. Výstupem proto byly popisné práce, které postrádaly výraz, a vlastní výtvarný přepis vyžadoval navíc ještě slovní vysvětlení od autora. Hodiny hudební výchovy byly založeny na střídání pěveckých, instrumentálních, poslechových a hudebně pohybových činností. I když bylo vyučování velmi pestré, některé technické nedostatky ze strany vyučujících ovlivňovaly kvalitu vzdělávání. Učitelky například méně dbaly na kultivaci zpěvu, doprovod na rozladěný klavír přehlušoval sborový zpěv nebo byla přehlédnuta chyba v notovém zápisu.

Všechny vyučující se snažili o účinné motivační působení na žáky. Vstupní motivace většinou navodila příhodnou atmosféru, která však nebyla vždy vyučujícími plně během hodiny využita. Průběžná motivace ve výtvarné výchově probíhala formou citlivě formulovaných korektur. Při hodnocení byly respektovány individuální dispozice žáků a posilováno jejich sebevědomí. Interakce a komunikace vždy vycházela z dohodnutých pravidel chování, osobitost žáka byla uznávána.

V obou předmětech inspekce zaznamenala tvůrčí atmosféru. Žáci v rámci svých možností prokazovali schopnost vyjádřit se ke své práci a hodnotit ji, uvědomovali si její význam, cítili i uspokojení z činnosti.

Kvalita průběhu a výsledků vzdělávání esteticky zaměřených předmětů na prvním a druhém stupni ZŠ byla průměrná.

Výsledky vzdělávání zjišťované školou

Kromě běžné klasifikace a rozborů jejich výsledků na pedagogických radách nemá zatím škola vytvořen ucelený systém zjišťování výsledků vzdělávání. Koncem minulého školního roku byl žákům osmého ročníku zadán komerční test z matematiky. Na základě analýzy výsledků uložil ředitel školy vyučujícím věnovat zvýšenou pozornost tématům, ve kterých byli žáci méně úspěšní.

Zpětnou vazbu o účinnosti pedagogického procesu dostává vedení z výsledků přijímacího řízení na střední školy a podle umístění žáků v soutěžích a olympiádách. V minulém školním roce však byla dle informací z výroční zprávy účast žáků ve vědomostních soutěžích hodně nízká, větší úspěchy škola získala téměř výhradně ve sportovní oblasti.

Dílčí, izolované informace o výsledcích vzdělávání jsou součástí výroční zprávy. Chybí však jejich analýza a vazba na výchovně-vzdělávací postupy v dalším období. Škola dosud nemá vytvořenu ucelenou prezentaci na internetu.

Hodnocení průběhu a výsledků vzdělávání

Celkově hodnotí ČŠI průběh vzdělávání a výchovy ve sledovaných předmětech jako průměrný.

DALŠÍ ZJIŠTĚNÍ

Rozšíření učebních plánů vzdělávacího programu Základní škola

Ředitel školy postupoval v souladu s pokynem MŠMT ze dne 17. června 2004 k rozšíření učebních plánů vzdělávacích programů pro základní vzdělávání o jednu vyučovací hodinu od školního roku 2004/2005 čj. 21 264/2004-22. Ze stanovených variant zvolil možnost zařazení dalšího volitelného předmětu, konkrétně se jedná o předmět domácnost. Výuku navýšené hodiny zajišťuje odborně a pedagogicky způsobilá učitelka. Dle záznamů v časově tematických plánech a podle zjištění při hospitační činnosti obsah výuky nepřináší nárůst zátěže žáků, poznatková část učiva se zvyšuje minimálně. Hospitovaná hodina sloužila převážně k rozvoji sociálních a pracovních kompetencí. Používané formy a metody práce vedly částečně k aktivizaci žáků, k rozvoji kritického myšlení a k posílení schopnosti empatie. Nedostatkem bylo příliš dominantní postavení vyučující omezující samostatnost žáků.

Škola při rozšíření učebního plánu v 7. ročníku postupovala v souladu s výše uvedeným pokynem.

VÝČET DOKLADŮ, O KTERÉ SE INSPEKČNÍ ZJIŠTĚNÍ OPÍRÁ

1. Rozhodnutí MŠMT o změně v zařazení do sítě škol, předškolních zařízení a školských zařízení ze dne 7. dubna 2004 čj. 12 133/2004-21, s účinností od 1. září 2004
2. Vzdělávací program Základní škola ze dne 30. dubna 1996 čj. 16 847/96-2 ve smyslu úprav a doplňků ze dne 25. srpna 1998 čj. 25 018/98-22, ve smyslu metodického pokynu ze dne 12. února 2003 k realizaci rozvojového programu rozšíření učebních plánů vzdělávacích programů pro základní vzdělávání o dvě vyučovací hodiny čj. 31 172/2002-22 a ve smyslu pokynu ze dne 17. června 2004 k rozšíření učebních plánů vzdělávacích

- programů pro základní vzdělávání o jednu vyučovací hodinu od školního roku 2004/2005
čj. 21 264/2004-22
3. Rozpracovaný učební plán základní školy pro školní rok 2004/2005 (součást plánu školy pro školní rok 2004/2005 z 30. srpna 2004)
 4. Tematické plány sledovaných předmětů pro školní rok 2004/2005 (bez podpisu ředitele školy)
 5. Třídní knihy všech tříd ve školním roce 2004/2005
 6. Třídní výkazy a katalogové listy ve školním roce 2004/2005 (I. A, II. A, III. A, IV. A, V. A, V. B, VI. A, VII. A, VIII. A)
 7. Rozvrh hodin a přestávek ve školním roce 2004/2005
 8. „Řád školy“ pro školní rok 2004/2005 schválený pedagogickou radou dne 30. srpna 2004
 9. Záznamy z jednání pedagogické rady ve školních letech 2003/2004 a 2004/2005
 10. Osobní spisy všech pedagogických pracovníků školy ve školním roce 2004/2005
 11. Osobní dokumentace žáků s diagnostikovanými poruchami učení ve školním roce 2004/2005
 12. „Základní škola Liberec, Švermova 114/38 - Preventivní program pro předcházení šikany, Péče o žáky s poruchami chování“, schválený ředitelem školy dne 1. září 2004
 13. Individuální vzdělávací programy integrovaných žáků ve školním roce 2004/2005
 14. Protokoly o komisionálních zkouškách ve školním roce 2003/2004
 15. „Plán školy 2004 - 2005“ schválený pedagogickou radou dne 30. srpna 2004
 16. „Koncepční záměry a úkoly pro období 2004 - 2006“ (součást plánu školy pro školní rok 2004/2005 z 30. srpna 2004)
 17. „Plán kontrolní činnosti školní rok 2004/2005“ z 2. září 2004
 18. „Vnitřní platový předpis“ z 1. ledna 2004
 19. Kritéria pro stanovení nadtarifních složek platu (osobní příplatky, odměny) - příloha Kolektivní smlouvy na rok 2004 z 29. prosince 2003
 20. „Provozní řád školy“ z 30. srpna 2004
 21. „Pracovní řád pro zaměstnance škol a školských zařízení“ vydaný MŠMT 16. května 2001 pod čj. 14 269/2001-26
 22. „Plán výchovného poradenství na škol.rok 2004/2005“, nedatováno
 23. „Plán protidrogové prevence (2004/2005)“, schválený ředitelem školy, nedatováno
 24. „Zpráva o činnosti školy 2003/2004“ ze dne 31. srpna 2004, s pracovníky školy projednána 30. srpna 2004
 25. Slohové kontrolní práce (výběr ze školního roku 2003/2004)
 26. Písemné práce v předmětech německý jazyk a anglický jazyk (výběr ze školního roku 2003/2004)
 27. Zahajovací písemné práce z matematiky tříd VIII. A, VIII. B a IX. A ve školním roce 2004/2005
 28. Vystavené výtvarné práce žáků
 29. „Výstupní test pro ZŠ – procento úspěšnosti“ ze dne 16. června 2004, parafováno ředitelem školy
 30. Dokumentace k pořízení výpočetní techniky v rámci projektu „Internet do škol“ v roce 2002

31. Darovací smlouva číslo PC-5/2002 ze dne 2. dubna 2004 uzavřená mezi Nadací Preciosa a školou a předávací protokol k darovací smlouvě ze dne 11. dubna 2002
32. „Koncepce státní informační politiky“ zpracovaná ředitelem školy, nedatováno
33. „Podkladová inspekční dokumentace základní školy“ zpracovaná ředitelem školy dne 23. září 2004
34. Dotazníky pro rodiče a žáky všech tříd druhého stupně ZŠ
35. Inspekční zpráva ze 14. února 2001, čj. 084 516/00-5083

ZÁVĚR

Škola vyučuje podle vzdělávacího programu Základní škola.

Současné personální podmínky z hlediska vyhlášky o odborné a pedagogické způsobilosti jsou na prvním stupni i druhém stupni ZŠ spíše podprůměrné (s odbornou a pedagogickou způsobilostí je vyučováno pouze 53 % hodin). Na výuku však neměl tento jev zásadní negativní dopad. Organizační struktura je funkční, vyhovuje podmínkám školy. Zásadnější nedostatky ČŠI zjistila stejně jako při minulé inspekci v oblasti kontrolní činnosti a v systému vedení a hodnocení pracovníků.

Prostorové podmínky jsou vzhledem k výraznému úbytku žáků vynikající. Většina předmětů má vlastní odborné učebny. Materiálně-technické zázemí sledovaných předmětů má dobrou úroveň, umožňuje splnění učebních osnov, ale v poslední době je inovováno minimálně. V této oblasti má ředitel jednoznačně stanoveny priority, plán pro nejbližší období odpovídá reálným potřebám školy. Společné prostory školy (hlavně na druhém stupni) působí neútně. Estetická, motivační a výuková podnětnost učeben je výrazně lepší na prvním stupni. Stav sociálních zařízení neodpovídá současnému standardu.

Vyučovalo se většinou frontálně s důrazem na faktografii. Učitelé byli na většinu hospitovaných hodin pečlivě připraveni po stránce obsahové, méně po stránce metodické. Pestřejší a pro žáky zajímavější činnosti zařazovali pedagogové na prvním stupni. Většina výuky byla dostatečně názorná, nové učivo učitelé jednoznačně vysvětlili, na příkladech procvičili. Velmi často však chybělo závěrečné shrnutí a utřídění poznatků, minimálně se diferencovalo. Na druhém stupni ZŠ se poměrně často objevily kázeňské problémy a potíže v komunikaci mezi učitelem a žáky.

Od poslední inspekce nedošlo v práci školy k zásadním změnám. Část zjištěných nedostatků se opakuje.

Hodnotící stupnice:

vynikající	velmi dobrý	dobrá (průměrný)	vyhovující	nevyhovující
------------	-------------	------------------	------------	--------------

Složení inspekčního týmu a datum vyhotovení inspekční zprávy

Razítko

Školní inspektor	Titul, jméno a příjmení	Podpis
		v. r.
Vedoucí týmu	Ing. Varja Paučková	v. r.
Člen týmu	Mgr. Alexandra Hanwaldová	v. r.
Člen týmu	PaedDr. Jana Langerová	v. r.
Člen týmu	Ing. Eva Žižková	v. r.

V České Lípě dne 16. listopadu 2004

Datum a podpis ředitele školy stvrzující převzetí inspekční zprávy

Datum převzetí inspekční zprávy: 22. listopadu 2004

Razítko

Ředitel školy nebo jiná osoba oprávněná jednat za školu

Titul, jméno a příjmení	Podpis
Mgr. Vincenc Zábojník, ředitel školy	v. r.

Dle § 19 odst. 7 zákona č. 564/1990 Sb., o státní správě a samosprávě ve školství, ve znění pozdějších předpisů, může ředitel školy podat připomínky k obsahu inspekční zprávy České školní inspekci do 14 dnů po jejím obdržení na adresu pracoviště vedoucí inspekčního týmu, tj. Česká školní inspekce, Hrnčířská 763, 470 01 Česká Lípa. Připomínky k obsahu inspekční zprávy se stávají její součástí.

Další adresáti inspekční zprávy

Adresát	Datum předání/odeslání inspekční zprávy	Podpis příjemce nebo čj. jednacího protokolu ČŠI
Krajský úřad – odbor školství	2004-12-09	h1-1077/04-5076
Zřizovatel	2004-12-09	h1-1076/04-5076
Rada školy	-	-

Připomínky ředitele školy

Datum	Čj. jednacího protokolu ČŠI	Text
-	-	Připomínky nebyly podány.